

La poudrière chypriote ne réveille pas l'Europe

Vive tension dans l'île, divisée entre Grecs et Turcs depuis 1974, après la mort de 2 Chypriotes grecs.

La nécessité d'une initiative européenne pour une solution diplomatique à Chypre apparaît plus urgente que jamais, alors que la tension reste vive dans l'île après les manifestations de la semaine dernière, où deux Chypriotes grecs ont été tués en trois jours pour avoir pénétré dans le *no man's land* de la «*ligne verte*» qui divise l'île depuis l'invasion turque, en août 1974. Cette montée de fièvre, la plus grave depuis la partition et l'instauration au nord (37% du territoire) d'une «république turque de Chypre Nord» (RTCN), reconnue seulement par Ankara, rappelle que le statu quo reste aussi explosif que lourd de répercussions régionales. Alors que se multiplient, en Grèce, les manifestations de protestation devant les consulats turcs, le Premier ministre, Costas Simitis, tout en appelant à éviter l'escalade, souligne vouloir «renforcer la coopération politique et militaire» avec Chypre. De son côté, la ministre turque des Affaires étrangères, Tansu Ciller, déplore les deux morts, mais justifie le comportement des soldats qui ont tiré. Les relations déjà tendues entre ces deux membres de l'Otan, l'un et l'autre surarmés, risquent encore de se dégrader.

Rares incidents. «*Cette crise a été comme un réveil*», reconnaît Gustav Feissel, représentant du secrétaire général de l'ONU dans l'île et responsable des quelque 1.184 Casques bleus de la Fnuchyp, qui, depuis vingt-deux ans, veillent sur ce cessez-le-feu, ponctué jusqu'à ces derniers jours seulement par de très rares incidents. La séparation des populations n'en reste pas moins totale entre les 600.000 Chypriotes grecs de la république de Chypre, seule autorité internationalement reconnue, et au nord les 130.000 Chypriotes turcs, appuyés par quelque 30.000 soldats d'Ankara.

De part et d'autre du «mur» qui passe au travers du vieux bazar, l'ancien cœur de la capitale, les deux Nicosie se développent en se tournant le dos, sans aucun contact entre les habitants, sinon au travers des lettres déposées dans deux boîtes installées entre des sacs de sable à l'entrée du Lydra Palace, le QG de l'ONU au milieu du *no man's land*.

«**Opération Attila**». Aucun Grec ne va de l'autre côté, sinon quelques maronites (Grecs catholiques) dont une petite communauté est restée au nord. Seuls 300 Turcs, pour la plupart très âgés, vivent encore au milieu des Grecs de la république de Chypre, dont un sur trois est réfugié ou fils de réfugiés chassés par «*l'opération Attila*». C'était le nom donné par Ankara à l'invasion du nord de l'île, en août 1974, après que les extrémistes grecs, favorables au rattachement à la Grèce, eurent renversé le président, Mgr Makarios. Le coup de force avait été décidé par le gouvernement du social-démocrate Bulent Ecevit, dont le vice-Premier ministre était Necmettin Erbakan, islamiste et actuel chef du gouvernement turc, pour «protéger» les Chypriotes turcs minoritaires. Depuis, chaque camp reste sur ses positions. Les réfugiés grecs élisent toujours leurs conseils municipaux en exil, et la devise «N'oublie pas» trône sur tous les bâtiments publics. Les Turcs égrènent la longue liste de massacres commis par les extrémistes hellènes.

Chypre Nord vivote des aides d'Ankara. Au sud, la république de Chypre, bien qu'amputée de la partie la plus riche du territoire, a su construire une économie prospère fondée sur le tourisme et surtout les ser-

vices, avec quelque 1.800 sociétés *off-shore*, soit un pour 300 habitants. Le revenu par tête, quelque 13.000 dollars, y est supérieur à celui de la Grèce, et la république de Chypre espère au plus vite pouvoir adhérer à l'Europe. Le président Glafcos Clérides, droit modéré, a fait de ce projet le pilier de sa politique. Les Quinze se sont engagés à commencer les négociations dès la fin de la Conférence intergouvernementale, prévue pour fin 1997.

Positions inconciliables. Pour une Europe bien discrète jusqu'ici dans la crise gréco-turque, cette carotte pourrait être un moyen de relancer les discussions entre les deux communautés chypriotes, enlisées depuis deux décennies et complètement arrêtées depuis 1994. Le médiateur américain Richard Holbrooks, fort de son succès pour les accords de paix en Bosnie, fut un moment pressenti par Bill Clinton pour débloquer le dossier, puis déclara forfait s'agit d'instaurer une Fédération chypriote «bizonale» et «bicommunautaire». Mais les Chypriotes grecs veulent la réunification de l'île et vivent dans la crainte de l'«*expansionnisme turc*». Les Chypriotes turcs craignent de se retrouver à nouveau minoritaires, et insistent sur la nécessaire égalité de représentation entre les deux communautés et veulent que l'armée turque reste comme garantie de sécurité. Des positions apparemment inconciliables, s'il n'y avait pas pour les Chypriotes grecs, mais aussi pour un nombre croissant de Chypriotes turcs, cet espoir de l'entrée dans l'UE à ce qu'elle implique de bien-être ●

La séparation est totale entre les 600.000 Chypriotes grecs de la république de Chypre et, au nord, les 130.000 Chypriotes turcs.

Η Κυπριακή πυριτιδαποθήκη δεν ξυπνά την Ευρώπη.

Ένταση στο διχοτομημένο από το 1974 σε Έλληνες και Τούρκους νησί, μετά τον θάνατο 2 Ελληνοκυπρίων.

Η ανάγκη ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας για μια διπλωματική λύση στη Κύπρο επείγει τώρα περισσότερο παρά ποτέ, δεδομένου ότι η ένταση παραμένει ζωντανή στο νησί μετά τις διαδηλώσεις της προηγούμενης εβδομάδας όταν 2 Ελληνοκύπριοι σκοτώθηκαν μέσα σε 3 ημέρες, επειδή διείσδυσαν στην ουδέτερη ζώνη, που χωρίζει το νησί από την τουρκική εισβολή τον Αύγουστο του 1974. Αυτή η άνοδος του πυρετού η πιο μεγάλη από τη διαίρεση και την εγκατάσταση στο Βορρά μίας "Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου", αναγνωρισμένης μόνο από την Άγκυρα θυμίζει ότι το status quo παραμένει το ίδιο εκρηκτικό, με βαρείες συνέπειες. Τη στιγμή που πολλαπλασιάζονται στην Ελλάδα οι εκδηλώσεις διαμαρτυρίας μπροστά στα Τουρκικά προξενία, ο Πρωθυπουργός Κ.Σ θέλοντας να αποφύγει την κλιμάκωση υπογραμμίζει τη βούληση για ενίσχυση πολιτικής και στρατιωτικής συνεργασίας με την Κύπρο.

Από την πλευρά της η Τούρκος ΥΠΕΞ Tansu Chiller λυπάται για τους 2 θανάτους αλλά δικαιολογεί τη συμπεριφορά των στρατιωτών που πυροβόλησαν. Οι ήδη τεταμένες σχέσεις ανάμεσα σε δύο μέλη του NATO, υπεροπλισμένα, δημιουργεί κινδύνους. "Αυτή η κρίση ήταν σαν ένα ξύπνημα" αναγνωρίζει ο εκπρόσωπος του Γ.Γ του NATO στο νησί G.Feissel υπεύθυνος για τους 1184 Κουανόκranους οι οποίοι εδώ και 22

χρόνια αγρυπνούν για την τήρηση της κατάπαυσης του πυρός που κράτησε μέχρι τις τελευταίες ημέρες. Η διαίρεση του πληθυσμού των 600.000 Ελληνοκυπρίων της Δημοκρατίας της Κύπρου, της μόνης διεθνώς αναγνωρισμένης αρχής των 130.000 Τουρκοκυπρίων στο βορρά που υποστηρίζονται από 30.000 στρατιώτες της Άγκυρας είναι σχεδόν ολοκληρωτική. Από την μια και την άλλη πλευρά του "τείχους" που περνά κατά μήκος της παλαιάς αγοράς, στην αρχαία καρδιά της πόλης, οι δυό Λευκωσίες αναπτύσσονται γυρνώντας την πλάτη, χωρίς καμιά επαφή μεταξύ των κατοίκων, παρά μόνον μέσω γραμμάτων στα κουτιά που έχουν τοποθετηθεί ανάμεσα στους σάκκους από άμμο στην είσοδο του Lydra Palace.

Κανένας Έλληνας δεν πάει από την άλλη πλευρά παρά μόνο μερικοί Μαρωνίτες που έμειναν στο βορρά και 300 Τούρκοι στην πλειοψηφία τους ηλικιωμένοι, ζούν ακόμη ανάμεσα στους Έλληνες της Κυπριακής Δημοκρατίας στους οποίους ο 1 στους 3 είναι πρόσφυγες ή παιδιά πρόσφυγα κυνηγημένο από την "επιχείρηση του Αττίλα".

Μετά ακολουθεί ανάλυση των γεγονότων '74 και καταλήγει ότι η Β.Κύπρος φυτοζωεί με τη βοήθεια της Άγκυρας ενώ στο Νότο η Κυπριακή Δημοκρατία αν και ακρωτηριασμένη ανέπτυξε ευημερούσα οικονομία που στηρίζεται στον τουρισμό και στις υπηρεσίες, μια επιχείρηση για κάθε 300 κατοίκους. Το κατά κεφαλήν εισόδημα φθάνει τα 13.000 δολάρια, είναι υψηλότερο από της Ελλάδας και η Κύπρος ελπίζει σύντομα να συνδεθεί με την Ε.Ε. Ο Πρόεδρος Γλ.Κληρίδης, μετριοπαθής δεξιός, στήριξε σ' αυτό το πολιτικό του πρόγραμμα.

Οι 15 έχουν δεσμευθεί ν' αρχίσουν διαπραγματεύσεις μόλις τελειώσει η Διακυβερνητική γύρω στα τέλη 1997.

Θέσεις ασυμβίβαστες

Οι Ελληνοκύπριοι θέλουν την επανένωση του νησιού και ζούν με το φόβο του τουρκικού επεκτατισμού. Οι Τουρκοκύπριοι φοβούμενοι να ξαναβρεθούν στη θέση της μειονότητας επιμένουν στην ανάγκη ίσης εκπροσώπησης από τις 2 κοινότητες και θέλουν να παραμείνει σαν εγγύηση ασφάλειας ο Τουρκικός στρατός. Θέσεις φαινομενικά ασυμβίβαστες αν δεν υπήρχε για τους Ελληνοκυπρίους αλλά και για έναν αυξανόμενο αριθμό Τουρκοκυπρίων η ελπίδα εισόδου στην Ε.Ε μ' αυτό που εκείνη εκπροσωπεί για ευμάρεια.